

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Никола Лаутлиев

за дисертационния труд

„Субективен документализъм в Българската фотография, 1970–1991”
на Антоан Василев Божинов за присъждане на образователна и научна
степен „доктор“ по научната специалност 3.5. Обществени комуникации и
информационни науки

Дисертацията е посветена на актуална и относително нова за българската фотографска теория тема свързана с документалната фотография. Това е първи по рода си систематичен опит за изследване, което има за цел да докаже, че през периода 1970–1991 г в България са създадени произведения, които могат да се определят като субективен фотографски документ или свидетелство, както твърди Божинов. За постигане на целта изследването ограничава полето си до автори и творчество, които са определящи за тезата на автора, успоредно с примери и изводи от европейската и световна фотографска практика, в исторически и в съвременен аспект (стр.9)

Цялостното съдържание на дисертацията, независимо от чисто фотографската определеност на темата е подчинено структурно, терминологично и научно на изискванията произтичащи от научната специалност на докторантурата „ Обществени комуникации и информационни науки”.

Подпомагащи аргументите и твърденията в становището е фактът, че познавам лично Антоан Божинов от 1983 г. Бих могъл да подчертая, че също така познавам в детайли неговото творчество, проектите и изложбите,

неговата професионална реализация, педагогическа в НБУ и СУ и обществена като организатор на фотобиеналето „Фодар”.

Намирам, че изборът на тази тема от него е била почти предопределен предвид характера на фотографските търсения и идейните му позиции в годините на активна работа. По образование инженер, той не е ограничен служебно и нормативно във фотографията в сравнение с щатния държавен фотограф. Именно поради това при него, както и при почти целия избор на автори представени в трета глава (от общо 13, само трима са били щатни фотографи – И. Хаджимишев, М. Христов и С. Станкова) е съществувала свободата на личния избор на темата или сюжета и подхода за интерпретация. Тоест възможността да бъдат субективни, защото фотографиите им не се нуждаят от тиражиране като документални свидетелства на социалистическия начин на живот, а са личното им творчество предназначено за изложбените зали. Поради това предполагам, че за дисертацията авторът разширява жанровия ариал на документалната фотография със субективния документализъм (СД), който става главния фокус, цел и което допринася за приносния характер на написаното.

Антоан Божинов представя идеята за неговото съществуване (на СД) и цитираните автори в светлината на някаква различност, тип десиденство, на несподелена публичност. Този подход създава оригиналност на обобщенията и изводите за появата, развитието и установяването на този „жанр” определен от него като съществен в Българската фотография в избраните години. Тук бих искал да отбележа един като че ли пропуснат факт от автора за това време, който бележи началото на по-освободена от догми позиция на артиста изобщо. Началото на изследвания период съвпада с председателството на Комитета за изкуство и култура от 1975 г. до смъртта ѝ през 1981 г. от Людмила Живкова. Факт е, че тя прави един от рядко успешните за социалистическа България опити за реформа в културата, което преминава и

във фотографията независимо дали тя изпълняваше функциите на пропаганда или на изкуство.

Мога да посоча като задълбочен и обстоен текста в глава първа и втора, в които Антоан Божинов анализира в теоретичен аспект фактите и явленията в областта на историческия документ, социалните фотографски проекти, военната фотография.

Много работа е извършил Антоан Божинов в подбора на авторите, на техните колекции, на систематизирането на биографични данни, откъси от интервюта, репродукции и съответстващи анализи и художествена критика. Той използва умело знанието си за тези български фотографи, за да доказва основната си теза за субективния документализъм. С опит да създаде метафизичен мост, връзка между всички тях, той извежда общи признаци и подходи за фотографите, с които да защити смисъла на дисертацията.

Позволявам си да изразя частично несъгласие за отделни моменти в тази глава. Не бих приел че Жеко Василев е документалист като натюрел. Той е по скоро манипулатор на реалността с цел да шокира с цинизъм, пренебрежение към модела и пълна инсценировка на ситуацията. Не мисля че Гаро Кешишян е също така онзи необходим пример за тезата, по начина по който е Хаджимишев или някой известни фотографи от това време като проф. Румен Георгиев, Шаварш Артин, Кирил Пендев, Георги Радев нецитирани в текста.

Основните научни постижения и приноси на Антоан Божинов могат да се систематизират в следните направления:

Първо, авторът точно систематизира и критично анализира множество понятия, които се употребяват при описанието и анализа на субективната документална фотография като обект на научен интерес.

Второ, авторът демонстрира в цялата дисертация своята висока научна ерудиция при представянето на теоретичните подходи и разнообразните методи за изследване на избраните проблеми.

Общото ми впечатление от представения дисертационен труд е, че той е съдържателно добре структуриран, авторските виждания са аргументирано защитени. Собствената преценка за приносите в дисертацията е адекватна и добре обоснована.

Би могло да се направи препоръка за по-добра четивност на текста, с по прецизно редактиране на натоварените с повече научна терминология части.

Заклучение:

Въз основа на изброените достойнства на дисертацията, отчитайки широтата на познанията на автора в областта на фотографската теория и практика; на документалната фотография и нейните субективни проявления в един двадесет годишен период на съдбоносни обществено политически и социално икономически за страната промени считам, че дисертационният труд дава основание за присъждането на Антоан Божинов на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Обществени комуникации и информационни науки“.

30.05.2013 г.

Пловдив

доц. д-р Никола Лаутлиев